

Research Paper

The Role of Attachment Styles, Cognitive Emotion Regulation and Subjective Vitality in Predicting High-Risk Behaviors of Female Adolescents

Faezeh Mohammadi Hosseini Asl¹ , Rana Saken Azari^{*2} , Parviz Abdoltajedini² , Ali Naghi Aghdasi³

1. Ph.D. Student in Educational Psychology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran
2. Assistant Professor, Department of Psychology, Sarab Branch, Islamic Azad University, Sarab, Iran
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Citation: Mohammadi Hosseini Asl F, Saken Azari R, Abdoltajedini P, Aghdasi AN. The role of attachment styles, cognitive emotion regulation and subjective vitality in predicting high-risk behaviors of female adolescents. *J Child Ment Health*. 2022; 9 (3):121-135.

URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1104-en.html>

CrossMark

 [10.52547/jcmh.9.3.10](https://doi.org/10.52547/jcmh.9.3.10)
 [20.1001.1.24233552.1401.9.3.14.4](https://doi.org/10.52547/jcmh.9.3.10)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Attachment, emotion regulation, cognition, subjective vitality, risk-taking

Background and Purpose: It is important to identify factors that can reduce or prevent the risk taking of female adolescents; Therefore, the aim of this study was to determine the role of attachment styles, cognitive regulation of emotion and subjective vitality in predicting high-risk behaviors in female adolescents.

Method: The statistical population of this descriptive-correlational study included all female students of the second year of high school in Tabriz in the academic year 2018-2019, from which 282 people were selected using multi-stage cluster sampling. Data were collected through Adult Attachment Inventory (Besharat, 2005), Cognitive Emotion Regulation Questionnaire (Garnefski et al, 2001), Subjective Vitality Scale (Ryan & Frederick, 1997) and Iranian Adolescents Risk-Taking Scale (Zadeh Mohammadi et al, 2011). Data were analyzed using inferential statistics method (Pearson correlation coefficient and stepwise regression analysis) in SPSS. 23 software.

Results: High-risk behaviors have a positive and significant relationship with avoidant attachment styles ($p = 0.002$, $r = 0.184$) and ambivalent ($p = 0.001$, $r = 0.201$) and a negative and significant relationship with subjective vitality also subjective vitality ($p = 0.001$, $\beta = -0/313$) and ambivalent attachment style ($p = 0.011$, $\beta = 0.147$) have the ability to explain changes in high-risk behaviors.

Conclusion: Given that subjective vitality and ambivalent attachment style have the ability to explain changes in high-risk behaviors; therefore, intervention programs are suggested to improve subjective vitality and security of attachment to prevent the occurrence of risky behaviors in female adolescents.

Received: 8 Feb 2021

Accepted: 24 Dec 2022

Available: 12 Feb 2023

پرتال جامع علوم انسانی

* Corresponding author: Rana Saken Azari, Assistant Professor, Department of Psychology, Sarab Branch, Islamic Azad University, Sarab, Iran

E-mail: r.sakenazary@yahoo.com

Tel: (+98) 4134401700

2476-5740/ © 2022 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Adolescence is a stage of life marked by several changes, and its characteristics are such that it causes adolescents to engage in high-risk situations and actions (1 and 2), which pose dangers not only to themselves but also to others (4). Studies have identified a variety of reasons for adolescents' propensity to engage in high-risk behaviors. One of the most influential factors in adolescents' participation in high-risk behaviors is attachment styles (10), which refers to a stable emotional bond between two people, in which one of the parties strives to maintain closeness and intimacy with the object of attachment in order to continue the relationship (11). In addition, some research has implicated emotion in the creation of high-risk behavior (17). Emotion regulation refers to the tactics employed to decrease, strengthen, or increase emotion (15). Emotion regulation is associated with high-risk behaviors in adolescents, according to research (20-17). Subjective vitality is one of the effective components of mental health (21) and refers to a feeling of vigor, enthusiasm, and energy (22). This component is one of the psychological factors that safeguard dangerous conduct (23). The association between psychological well-being and high-risk behaviors (4), as well as the relationship between resilience and subjective vitality and addiction susceptibility, has been validated by research (23).

Although a number of studies have demonstrated a correlation between high-risk behaviors and attachment styles (10 and 12) and cognitive emotion regulation strategies (17-20), the association between subjective vitality and high-risk behaviors has received less attention (23). Determining the significance of attachment patterns, emotion regulation, and subjective vitality in predicting high-risk behaviors in adolescent girls was the purpose of this study.

Method

The present study was descriptive-correlational, and its statistical population comprised all female students in the second year of middle school in Tabriz who attended public schools during the 2017-2018 academic year. This study's statistical sample consisted of 282 students who were selected as a statistical sample using the multi-stage cluster sampling method; after specifying the relevant districts and schools based on the sample size, arrangements were made with the students who met the criteria to participate in the study. Subsequently, each participant received instructions on the procedure and how to complete the task, and their consent was obtained. To accordance with ethical guidelines, they completed the consent form to participate in the study, and the researcher informed them that the questionnaire results would be kept confidential. The criteria for entry into the study were enrollment in the second year of high school and female gender. The criteria for exiting the study were students' refusal to participate and incomplete questionnaires. Data were collected through the Adult Attachment Inventory (26), the Cognitive Emotion Regulation Questionnaire (16), the Subjective Vitality Scale (29), and the Iranian Adolescent Risk-Taking Scale (32). At a significance level of 0.05, the data were analyzed using descriptive statistics (percentage, frequency, standard deviation, and mean) and inferential statistics (Pearson correlation coefficient and stepwise regression analysis) in SPSS23 software.

Results

Descriptive statistics of the variables of secure, avoidant and ambivalent attachment styles, positive and negative emotion regulation strategies, subjective vitality and high-risk behaviors are listed in Table (1).

Table 1. Descriptive indices and normality of research variables

Variable	M	SD	Min	Max	Skewness	Kurtosis
Secure	13.34	2.97	5	24	0.259	0.316
avoidant	12.68	3.24	5	21	0.189	-0.344
ambivalent	13.39	3.65	5	24	0.381	-0.128
Positive emotion regulation strategies	46.84	7.64	25	67	-0.049	-0.183
negative emotion regulation strategies	58.73	9.05	28	81	-0.152	0.107
subjective vitality	32.86	8.36	7	35	-0.862	0.289
High-risk behaviors	22.36	6.35	0	79	0.927	0.591

According to Table 1's results, the absolute value of skewness and kurtosis indicates that all variables have a normal distribution. Stepwise regression assumptions were examined and confirmed; Pearson's correlation coefficient was used to examine the correlation between secure, avoidant, and ambivalent attachment styles, positive and negative emotional regulation strategies, and subjective vitality and high-risk behaviors.

Positive and significant associations were found between avoidant ($p = 0.002$, $r = 0.182$) and ambivalent ($p = 0.001$, $r =$

0.210) attachment styles and high-risk behaviors. Moreover, subjective vitality has a negative and statistically significant relationship with high-risk behavior ($p = 0.001$, $r = 0.313$), While there are no relationships between positive ($p = 0.552$, $r = 0.035$) and negative ($p = 0.802$, $r = 0.015$) emotional regulation strategies as well as secure attachment style ($p = 0.370$, $r = 0.054$) and high-risk behaviors ($p > 0.001$).

Using stepwise multiple regression, the data were analyzed. In the first step, the subjective vitality variable and in the second step, the ambivalent attachment style were introduced

into the equation, and their significance was maintained throughout both steps. Because they had no effect on high-risk behavior, the variables of secure and avoidant attachment styles and positive and negative emotion regulation strategies were removed from the equation.

Conclusion

In explaining high-risk behaviors based on subjective vitality and ambivalent attachment style, the sum of predictor variables predicts a variance of $R^2=0.119$ for the criterion variable. Also, the F-value observed for all research variables is significant at the 0.05 level, indicating that the above variables have a significant effect on high-risk behaviors, and the effect of subjective vitality ($p = 0.001, \eta^2 = 0.313$) on negative high-risk behaviors and ambivalent attachment style ($p = 0.011, \eta^2 = 0.147$) is positive and significant at the 0.05 level on high-risk behaviors.

This study found a correlation between avoidant and ambivalent attachment styles and high-risk behavior. In this regard, studies 10 and 12 demonstrated a positive relationship between ambivalent and avoidant attachment styles and high-risk behaviors: adolescents with an ambivalent attachment style engage in high-risk behaviors due to their constant fear of rejection by others, whereas adolescents with an avoidant attachment style engage in high-risk behaviors due to their denial of the significance of attachment relationships (10). This study discovered that subjective vitality has a negative relationship with high-risk behavior. As the adolescent's sense of vitality and energy increases, he or she acts competently in high-risk situations (21).

Another finding of this study is that there is no correlation between emotional regulation techniques and high-risk behaviors, which is explicable by taking into account the personal, educational, and cultural circumstances (20) of the adolescent girls who were the subject of the study. Subjective vitality and ambivalent attachment are able to predict high-risk behaviors, according to the most significant

finding of this study. Subjective vitality improves coping ability in high-risk situations (22), and it appears that ambivalent adolescents are more risk-taking because they view themselves as unacceptable and worthless (10). This study's most important limitation was that it examined only the relationship between the variables discussed and did not consider the role of mediating variables. Future research should focus on the mediating role of the subjective vitality variable in this regard, and programs to promote subjective vitality and the safety of attachment should be developed to prevent high-risk behaviors in adolescent girls.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is derived from the doctoral dissertation of the first author, with ethics code number IR.IAU.TABRIZ.REC.1398.012, which was approved on 11/06/1397 in the field of educational psychology by the Tabriz branch of the Islamic Azad University. Permission to conduct this research was granted by the Tabriz Department of Education via letter numbered 87441 / 5 / 11 / 13 dated 12 / 5 / 1397. All ethical issues, such as secrecy, confidentiality of identification information, and data analysis, were adhered to in this study.

Funding: This study was conducted without any organization or institution's financial support.

Authors' contribution: The first author served as the primary designer and idea generator, the second and third authors, as supervisors, were responsible for solving research problems and data collection, and the fourth author served as a scientific editor and consultant for this article.

Conflict of interests: There were no authors with a conflict of interest in this article.

Acknowledgment: We would like to thank the administrators and students of Tabriz schools for their participation in this study.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

مقاله پژوهشی

نقش سبک‌های دلبستگی، تنظیم شناختی هیجان، و نشاط ذهنی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر نوجوانان دختر

فائزه محمدی حسینی اصل^۱، رعنا ساکن آذری^{۲*}، پرویز عبدالتاج‌دینی^۳، علی‌نقی اقدسی^۳

۱. دانشجوی دکترای روان‌شناسی تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، واحد سراب، دانشگاه آزاد اسلامی، سراب، ایران

۳. استادیار گروه روان‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

چکیده

مشخصات مقاله

کلیدواژه‌ها:	زمینه و هدف:
دلبستگی، تنظیم هیجان، شناخت، نشاط ذهنی، خطرپذیری	شنا سایی عواملی که بتواند میزان خطرپذیری نوجوانان دختر را کاهش دهد یا از بروز آن پیشگیری کند، بسیار ضروری است؛ بنابراین، این پژوهش با هدف تعیین نقش سبک‌های دلبستگی، تنظیم شناختی هیجان، و نشاط ذهنی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در نوجوانان دختر انجام شد.
	روش: جامعه آماری این پژوهش توصیفی-همبستگی شامل تمامی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه مدارس دولتی شهر تبریز در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بود که از این میان تعداد ۲۸۲ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌های مورد نیاز به وسیله پرسش‌نامه‌های دلبستگی بزرگسال (بشارت، ۱۳۸۴)، تنظیم شناختی هیجان (گارفنکسکی و همکاران، ۲۰۰۱)، نشاط ذهنی (رایان و فردریک، ۱۹۹۷) و خطرپذیری نوجوانان ایرانی (زاده محمدی و همکاران، ۱۳۹۰) گردآوری شد. داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام) در نرم‌افزار PSS.23 تحلیل شدند.
دریافت شده: ۱۳۹۹/۱۱/۲۰	یافته‌ها: رفتارهای پرخطر با سبک‌های دلبستگی اجتنابی ($r=0/184, p=0/002$) و دوسوگرا ($r=0/201, p=0/001$) رابطه مثبت و معنادار و با نشاط ذهنی رابطه منفی و معناداری دارند و نشاط ذهنی ($\beta=-0/313, p=0/001$) و سبک دلبستگی دوسوگرا ($p=0/011$)، $\beta=0/147$) توانایی تبیین تغییرات رفتارهای پرخطر را دارند.
پذیرفته شده: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳	نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه نشاط ذهنی و سبک دلبستگی دوسوگرا توانایی تبیین تغییرات رفتارهای پرخطر را دارند؛ بنابراین ارائه برنامه‌های مداخله‌ای به منظور ارتقاء نشاط ذهنی و ایمنی دلبستگی برای پیشگیری از رفتارهای پرخطر در نوجوانان دختر پیشنهاد می‌شود.
منتشر شده: ۱۴۰۱/۱۱/۲۳	

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* نویسنده مسئول: رعنا ساکن آذری، استادیار گروه روان‌شناسی، واحد سراب، دانشگاه آزاد اسلامی، سراب، ایران

رایانامه: r.sakenazary@yahoo.com

تلفن: ۰۴۱-۳۴۴۰۱۷۰۰

مقدمه

نوجوانی^۱ دوره‌ای از زندگی آدمی است که با تغییرات شناختی، زیستی و روان‌شناختی همراه است (۱). ویژگی‌های نوجوانی به گونه‌ای است که وی را به سمت تجربه موقعیت‌ها و رفتارهای پرخطر رهنمون می‌کند (۲) و (۳). رفتارهای پرخطر^۲ شامل رفتارهایی هستند که سلامتی و بهزیستی نوجوانان را در معرض خطر قرار می‌دهند و نه تنها برای فرد درگیر در این دسته از رفتارها، که برای سایر افراد جامعه نیز زیان‌بار محسوب می‌شوند (۴). مطالعات نشان داده‌اند که اغلب رفتارهای پرخطر در سنین قبل از ۱۸ سالگی آغاز می‌شوند و رفتارهایی شامل کشیدن قلیان، سیگار، مصرف مواد مخدر و الکل و رابطه جنسی، شایع‌ترین رفتارهای پرخطر دوره نوجوانی را تشکیل می‌دهند (۵). امروزه پژوهش‌ها، علل مختلفی را برای گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر شناسایی کرده‌اند؛ این علل می‌توانند ناشی از عوامل ژنتیکی، تأثیرات هورمونی و تغییرات دوره بلوغ (۶)، علل فردی، زمینه‌ای، نیازها (۷) و یا عوامل محیطی و اجتماعی همچون خانواده، ضعف حمایت والدین از نوجوانان و نقش همسالان (۸) و نیز مواجهه با خشونت در خانواده (۹) باشند. دیگر مطالعات نقش عوامل روان‌شناختی مانند سبک‌های دلبستگی ناایمن (۱۰)، سطوح پایین بهزیستی روان‌شناختی (۴) همچنین بی‌نظمی هیجانی (۲ و ۳) را در شکل‌گیری این رفتارها نشان دادند.

در همین راستا، سبک‌های دلبستگی^۳ یکی از عوامل مؤثر در مشارکت نوجوانان در رفتارهای پرخطر است (۱۰). دلبستگی پیوند هیجانی پایدار بین دو فرد است، در این ارتباط یکی از دو طرف کوشش می‌کند نزدیکی و صمیمیت با موضوع دلبستگی را حفظ کرده و به روشی عمل کند تا مطمئن شود که ارتباط ادامه می‌یابد (۱۱). پژوهشگران سبک‌های دلبستگی را به صورت دلبستگی ایمن^۴، ناایمن اجتنابی^۵ و ناایمن دوسوگرا^۶ تقسیم‌بندی کرده‌اند. کودکان با دلبستگی ایمن احساس امنیت و حمایت از طرف والدین خود دارند، ولی کودکان ناایمن اجتنابی عواطف کمی به مادر یا مراقب نشان می‌دهند و نسبت به بازگشت مادر

بی‌تفاوت هستند و از او دوری می‌کنند. کودکان دوسوگرا نیز اغلب از غریبه‌ها دوری می‌کنند و با این که از عدم حضور مادر مضطرب می‌شوند، ولی با بازگشت او ابتدا به مادر نزدیک شده و سپس وی را پس می‌زنند (۱۲). براساس نظریه دلبستگی، شکل‌گیری دلبستگی عاطفی بین مادر و فرزند، اساس تحول عاطفی و اجتماعی سالم در نوجوانی و بزرگسالی را پی‌ریزی می‌کند و اساس اعتماد نسبت به دیگران تجاربی است که فرد طی سال‌های اولیه زندگی کسب می‌کند (۱۳). پژوهش‌های انجام شده نشان دادند که از میان سبک‌های دلبستگی، سبک دلبستگی ایمن با رفتارهای پرخطر رابطه منفی دارد (۱۰)، اما بین سبک‌های دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی با رفتارهای پرخطر رابطه مثبتی وجود دارد (۱۰ و ۱۲). با وجود این مطالعه انجام شده درباره رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با خطرجویی جوانان (۱۳) نشان داد از بین متغیرهای پیش‌بین، تنها جنسیت، سن و دلبندگی اثر پیش‌بینی‌کنندگی معناداری روی میزان خطرجویی دارد. به این ترتیب از طریق توجه به نوع دلبستگی و ایمنی موجود در رابطه فرزند و والدین و تأثیر آن بر رفتار و شخصیت و تنظیم هیجانی می‌توان گرایش به رفتارهای پرخطر در خانواده را بررسی کرد (۱۰).

توانایی تنظیم هیجان در نوجوانان از عوامل مؤثر دیگر در گرایش به رفتارهای پرخطر مطرح شده است (۲). نحوه تفکر افراد پس از یک تجربه منفی یا روی داد پرخطر و یا تنظیم هیجان با استفاده از فرایندهای شناختی، تنظیم شناختی هیجان است (۱۴). تنظیم هیجان به راهبردهایی اشاره می‌کند که برای کاهش، تقویت و افزایش هیجان به کار می‌روند و دربرگیرنده نظارت، ارزیابی و اصلاح واکنش‌های هیجانی، به ویژه حالت‌های شدید و زودگذر هیجانی به منظور رسیدن به اهداف هستند (۱۵). گارنفسکی و همکاران (۱۶)، مؤلفه‌های تنظیم شناختی هیجان را در دو طبقه راهبردهای مثبت^۷ شامل تمرکز مجدد مثبت^۸، تمرکز مجدد بر برنامه‌ریزی^۹، ارزیابی مجدد مثبت^{۱۰}، دیدگاه‌گیری^{۱۱} و پذیرش^{۱۲} و

1. Adolescence
2. High-risk behaviors
3. Attachment styles
4. Secure attachment
5. Insecure avoidant attachment
6. Insecure ambivalent attachment

7. Positive strategies
8. Positive refocusing
9. Refocus on planning
10. Positive reappraisal
11. Putting in to perspective
12. Acceptance

راهبردهای منفی^۱ شامل نشخوار فکر^۲، سرزنش خود^۳، سرزنش دیگری^۴ و فاجعه‌انگاری^۵ طبقه‌بندی کردند. راهبردهای مثبت تنظیم هیجان نقش کاهش‌دهنده و راهبردهای منفی نقش تشدیدکننده‌ای در بروز علائم اختلالات روانی مانند اضطراب و افسردگی دارند (۱۶). پژوهش‌های اخیر ارتباط راهبردهای تنظیم شناختی هیجان با رفتارهای پرخطر به واسطه حمایت اجتماعی درک شده (۱۷)، رابطه بین تنظیم هیجانی و بازداری شناختی با رفتارهای پرخطر در دختران نوجوان (۱۸)، نقش نیازهای اساسی روان‌شناختی و تنظیم هیجان در پیش‌بینی خطرپذیری دانش‌آموزان دختر (۱۹) و نقش واسطه‌ای راهبردهای تنظیم هیجان در رابطه بین باورهای فراشناختی و سبک‌های دلبستگی با رفتارهای پرخطر فرزندان نوجوان جانبازان اعصاب و روان (۲۰) را نشان دادند. نوجوانان به دلیل شرایط سنی خود به سرعت به محرک‌های هیجانی پاسخ می‌دهند و در مقابله مؤثر با هیجان‌ها و مدیریت آنها ناتوان هستند (۱۸)؛ در حالی که بهزیستی روان‌شناختی آنان ناشی از تعاملی دوطرفه بین استفاده از انواع خاصی از راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و ارزیابی مناسب از موقعیت تنش‌آور است (۱۷).

از سویی نشاط ذهنی^۶ نیز از نظر مفهومی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مؤثر در بهزیستی روان‌شناختی است (۲۱). به طور کلی افراد دارای بهزیستی بالا، اغلب دارای هیجان‌ات مثبت هستند و ارزیابی مثبتی از روی دادها دارند (۴). نشاط ذهنی در واقع داشتن انرژی ذهنی و بدنی لازم برای تجربه کردن حس شوق، سرزندگی و انرژی است که از احساساتی نظیر آزادی، داشتن حق استقلال و انگیزش درونی سرچشمه می‌گیرد (۲۲). همچنین نشاط ذهنی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مؤثر در بهزیستی از عوامل روان‌شناختی محافظت‌کننده در عدم گرایش به رفتارهای پرخطر است (۲۳). در همین راستا در پژوهشی رابطه منفی معنادار بهزیستی روان‌شناختی با رفتارهای پرخطر به دست آمد. به عبارتی با بالا رفتن سطوح گرایش به انواع رفتار پرخطر، سطح بهزیستی روان‌شناختی کاهش می‌یابد (۴). همچنین پژوهش‌ها از جمله موراون وراسمن^۷ (۲۰۰۸) ارتباط بین نشاط و اختلال رفتاری با واسطه‌گری

خودمهارگری (نقل از ۲۱) و رابطه بین تاب‌آوری و نشاط ذهنی با استعداد اعتیاد دانشجویان (۲۳) و رابطه بین هوش هیجانی و نشاط ذهنی با خودکارآمدی (۲۱) را نشان دادند.

با اینکه تعدادی از مطالعات، همبستگی بین رفتارهای پرخطر با سبک‌های دلبستگی (۱۰ و ۱۲) و راهبردهای تنظیم شناختی هیجان (۱۷-۱۹) را نشان داده‌اند، در زمینه بررسی ارتباط نشاط ذهنی با رفتارهای پرخطر پژوهش‌چندانی انجام نشده است (۲۳). بررسی رفتارهای پرخطر در نوجوانی از نظر پیامدهایی که برای زندگی، سلامتی و تحول روانی اجتماعی آنان به همراه دارد، ضروری است (۹). به دلیل اهمیت دوره نوجوانی در بروز خطرپذیری و ضرورت پیشگیری در این دوره، شناسایی عوامل مهم روان‌شناختی گرایش به رفتارهای پرخطر، از اهمیت بالایی برخوردار است (۱۹). بدیهی است شناخت نقش سبک‌های دلبستگی، تنظیم شناختی هیجان و نشاط ذهنی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در قالب یک پژوهش، می‌تواند در بهبود مداخله‌های درمانی و مشاوره‌ای، در جهت کاهش رفتارهای پرخطر کمک کند. بدین ترتیب با استناد به شواهد پژوهشی موجود در این زمینه، این پژوهش با هدف تعیین نقش سبک‌های دلبستگی، تنظیم شناختی هیجان، و نشاط ذهنی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در نوجوانان دختر انجام شد.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش دربرگیرنده تمامی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر تبریز در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بود که در مدارس دولتی مشغول به تحصیل بودند. با توجه به اینکه برای اعتبار معادلات در مطالعات علوم اجتماعی به ازای هر متغیر پیش‌بین باید حدود ۱۵ مشارکت‌کننده وجود داشته باشد (۲۴)؛ بنابراین در این پژوهش تعداد ۲۸۲ دانش‌آموز با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. بدین ترتیب که از بین نواحی پنج‌گانه آموزش و پرورش شهر تبریز تعداد ۲ ناحیه به صورت تصادفی انتخاب و از هر ناحیه تعداد ۲ مدرسه به صورت تصادفی مشخص شدند و از هر

5. Catastrophizing
6. Subjective vitality
7. Muraven and Russman

1. Negative strategies
2. Rumination
3. Self-blame
4. Blaming others

یک طیف لیکرت پنج درجه‌ای (۱-۵) از هرگز تا همیشه نمره گذاری می‌شود. دامنه نمرات بین ۳۶ تا ۱۸۰ است و کسب نمره بالاتر در این پرسش‌نامه نشان‌دهنده استفاده بیشتر فرد از آن راهبرد شناختی است (۱۶). ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در مطالعه سازندگان آن (۱۶) در خرده‌مقیاس‌های مثبت ۰/۸۹، خرده‌مقیاس‌های منفی ۰/۸۲ و برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۲ گزارش شد. همچنین نتایج تحلیل آنها نشان داد که پرسش‌نامه روایی همگرا و واگرایی مناسبی دارد و نتایج آزمون و بازآزمایی آن در یک فاصله ۵ ماهه، ضریب پایایی مطلوب آن را بین ۰/۴۱ و ۰/۵۹ نشان داد. این پرسش‌نامه خودگزارشی از سن ۱۲ سال به بالا قابل اجراست. علاوه بر این گارنفسکی و همکاران (۲۷) نیز همسانی درونی مطلوب ابزار را در ۹ خرده‌مقیاس بین ۰/۷۰ و ۰/۸۰ گزارش کرده و روایی سازه و روایی عاملی و ملاکی پرسش‌نامه را در گروه سنی ۹-۱۱ نیز بررسی و تأیید کردند. امین‌آبادی و همکاران ساختار عاملی این پرسش‌نامه را برای بررسی روایی سازه در فرهنگ ایرانی بررسی کردند. بر این اساس ساختار عاملی گزارش شده، نزدیک به مقیاس اصلی به دست آمد (به نقل از ۱۷). همچنین اعتبار و روایی آن در جمعیت‌های متعدد بررسی و مورد تأیید قرار گرفته است. ساسان‌پور و عزیز (۲۸) ضریب آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه را در جمعیت زندانیان ۰/۸۳ و محمدی و همکاران (۱۷) این ضریب را برای راهبردهای مثبت ۰/۷۲، راهبردهای منفی ۰/۶۹ و اعتبار کل پرسش‌نامه را در بین دانشجویان با این روش ۰/۹۰ گزارش کردند. در مطالعه حاضر روایی محتوایی پرسش‌نامه تنظیم‌شناختی هیجان توسط ۴ نفر از استادان دانشگاه آزاد تبریز در طی دو مرحله مورد مطالعه و تأیید قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ کل این پرسش‌نامه ۰/۷۰ به دست آمد.

۴. پرسش‌نامه نشاط ذهنی^۱: این پرسش‌نامه توسط ریان و فردریک در سال ۱۹۹۷ به منظور اندازه‌گیری انرژی و نشاط کنونی افراد ساخته شده (۲۹) و دارای ۷ گویه است که در یک طیف لیکرت ۷ درجه‌ای (کاملاً موافق=۷ تا کاملاً مخالف=۱) نمره گذاری می‌شود. دامنه نمرات این پرسش‌نامه بین ۷ تا ۴۹ قرار دارد و کسب نمرات بالاتر در این پرسش‌نامه

بیانگر نشاط ذهنی بالا است (۳۰). ریان و فردریک (۲۹) اعتبار و روایی مطلوب پرسش‌نامه نشاط ذهنی را در نمونه‌های آماری بزرگی بررسی و تأیید کردند. ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه آنان در نمونه‌ای از دانشجویان ۰/۸۴ بود. تحلیل عاملی اکتشافی ساختار یک‌عاملی آن را نشان داد و روایی هم‌گرا، واگرا و تفکیکی به دست آمد. در ایران تنهای رشوانلو و همکاران ویژگی‌های روان‌سنجی آن را در نمونه دانشجویان ایرانی بررسی کردند. اعتبار پرسش‌نامه با ضریب آلفای کرونباخ و دونیمه کردن به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۵ به دست آمد. روایی عاملی اکتشافی، تأییدی، هم‌گرا و ملاکی بررسی و تأیید شد. نتایج نشان داد که مقیاس، ساختاری یک‌عاملی با واریانس تبیین شده ۵۹/۴۷ درصد دارد. روایی هم‌گرای آن در ارتباط با ابعاد و نمره کل پرسش‌نامه شادزیستی آکسفورد، مطلوب به دست آمد (۳۰). خلیلی تجره و احمدیان (۳۱) و قنبری طلب و شیخ‌الاسلامی (۲۱) نیز ضریب آلفای کرونباخ آن را در نمونه ایرانی ۰/۸۰ برآورد کردند. در مطالعه اخیر برای تعیین روایی از روش تحلیل عامل با چرخش واریماکس استفاده شد که وجود یک عامل را تأیید کرد. در پژوهش شیخ‌الاسلامی و دفترچی (۱۳۹۴) جهت بررسی روایی از همبستگی هر گویه با نمره کل استفاده شد که دامنه ضرایب از ۰/۵۷ تا ۰/۸۶ بود که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار بود و اعتبار ابزار با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد (نقل از ۲۱). در این پژوهش روایی محتوایی پرسش‌نامه نشاط ذهنی توسط ۴ نفر از استادان دانشگاه آزاد تبریز در طی دو مرحله مورد مطالعه و تأیید قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ کل این پرسش‌نامه ۰/۷۰ به دست آمد.

۵. پرسش‌نامه خطرپذیری نوجوانان ایرانی^۲: این پرسش‌نامه توسط زاده محمدی و همکاران در سال ۱۳۹۰ به منظور سنجش رفتارهای پرخطر نوجوانان با بهره از پرسش‌نامه خطرپذیری نوجوانان (گالونه^۳ و همکاران، ۲۰۰۰) و پیمایش رفتار پرخطر جوانان (مراکز کنترل و پیش‌گیری از بیماری‌ها، ۲۰۰۳) طراحی شد. این ابزار دارای ۳۸ گویه است که از هفت خرده‌مقیاس گرایش به مواد مخدر^۴، گرایش به الکل^۵، گرایش به سیگار^۶، گرایش به خشونت^۷، گرایش به رابطه و رفتار جنسی^۸، گرایش

1. Subjective Vitality Scale (SVS)
2. Iranian Adolescents Risk-Taking Scale
3. Gullone
4. Tendency to drugs

5. Tendency to alcohol
6. Tendency to smoking
7. Tendency to violence
8. Tendency to sexual relationship and behavior

دانشگاه آزاد تبریز در طی دو مرحله مورد مطالعه و تأیید قرار گرفت و اعتبار کل این پرسش‌نامه با ضریب آلفای کرونباخ $0/73$ به دست آمد.

(ج) روش اجرا: به منظور انتخاب نمونه و اجرای پژوهش، پس از صدور مجوز از سوی دانشگاه آزاد تبریز و موافقت مسئولین دانشگاه به آموزش و پرورش شهر تبریز مراجعه شد. پس از مشخص کردن نواحی و مدارس مربوط، متناسب با حجم نمونه با دانش‌آموزانی که معیارهای ورود به پژوهش را داشتند، هماهنگی‌های لازم به عمل آمد. سپس روش و چگونگی اجرای کار برای تک تک شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و رضایت آنها کسب شد. به منظور رعایت اصول اخلاقی، فرم موافقت برای همکاری در پژوهش توسط آنها تکمیل شد و پژوهشگر به آنها اطمینان داد که تمامی نتایج پرسش‌نامه‌ها محرمانه خواهد بود. داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (درصد، فراوانی، انحراف معیار و میانگین) و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام) در نرم‌افزار SPSS.23 در سطح معناداری $0/05$ تحلیل شدند.

یافته‌ها

چنان‌که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار متغیرهای سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا، راهبردهای تنظیم شناختی هیجان مثبت و منفی، نشاط ذهنی، و رفتارهای پرخطر و شاخص‌های کجی و کشیدگی درج شده است.

به رابطه با جنس مخالف^۱ و گرایش به رانندگی خطرناک^۲ تشکیل شده که در یک طیف لیکرت پنج درجه‌ای (کاملاً موافق=۴ تا کاملاً مخالف=۰) نمره گذاری می‌شود. دامنه نمرات پرسش‌نامه بین ۰ تا ۱۵۲ قرار دارد و دریافت نمره بالاتر در این پرسش‌نامه نشان‌دهنده خطرپذیری بیشتر فرد است (۳۲). زاده محمدی و همکاران (۳۲)، اعتبار این مقیاس را به روش همسانی درونی با ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های گرایش به مواد مخدر $0/90$ ، گرایش به الکل $0/9$ ، گرایش به سیگار $0/93$ ، گرایش به خشونت $0/78$ ، گرایش به رابطه و رفتار جنسی $0/87$ ، گرایش به رابطه با جنس مخالف $0/83$ و گرایش به رانندگی خطرناک $0/74$ و برای کل مقیاس $0/94$ به دست آوردند. بررسی روایی سازه آن با استفاده از یافته‌های تحلیل عاملی اکتشافی با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی نشان داد که ابزار ۷ عاملی است و این پرسش‌نامه می‌تواند $64/84$ درصد واریانس خطرپذیری را تبیین کند. روایی صوری نیز بر اساس نظر شش روان‌شناس و متخصص این حوزه بررسی و تأیید شد. نتایج به دست آمده از روایی و اعتبار پرسش‌نامه حاکی از این بود که ابزاری مناسب در سنجش خطرپذیری نوجوانان ایرانی است. در پژوهش عطادخت و همکاران (۴) اعتبار کل آزمون از طریق محاسبه آلفای کرونباخ $0/95$ و برای خرده مقیاس‌ها بین $0/72$ تا $0/94$ به دست آمد. در مطالعه‌های دیگر (۱۹) اعتبار کل مقیاس به روش آلفای کرونباخ $0/84$ گزارش شد و روایی صوری و محتوایی آن از طرف متخصصان تأیید شد. روایی محتوایی پرسش‌نامه خطرپذیری نوجوانان ایرانی توسط ۴ نفر از استادان

جدول ۱: آماره‌های توصیفی متغیرهای سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا، راهبردهای تنظیم شناختی هیجان مثبت و منفی، نشاط ذهنی و رفتارهای پرخطر

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	کجی	کشیدگی
ایمن	۱۳/۳۴	۲/۹۷	۵	۲۴	۰/۲۵۹	۰/۳۱۶
اجتنابی	۱۲/۶۸	۳/۲۴	۵	۲۱	۰/۱۸۹	-۰/۳۴۴
دوسوگرا	۱۳/۳۹	۳/۶۵	۵	۲۴	۰/۳۸۱	-۰/۱۲۸
راهبردهای مثبت تنظیم هیجان	۴۶/۸۴	۷/۶۴	۲۵	۶۷	-۰/۰۴۹	۰/۱۸۳
راهبردهای منفی تنظیم هیجان	۵۸/۷۳	۹/۰۵	۲۸	۸۱	-۰/۱۵۲	۰/۱۰۷
نشاط ذهنی	۳۲/۸۶	۸/۳۶	۷	۳۵	-۰/۱۶۲	۰/۲۸۹
رفتارهای پرخطر	۲۲/۳۶	۶/۳۵	۰	۷۹	۰/۹۲۷	۰/۵۹۱

1. Tendency to have a relationship with the opposite sex

2. Tendency to drive dangerously

مطابق با نتایج مندرج در جدول ۱، قدر مطلق کجی و کشیدگی تمامی متغیرها کمتر از ۱ است که نشانگر نرمال بودن توزیع تمامی متغیرهاست. پیش از استفاده از رگرسیون گام به گام به فرض‌های آن بررسی شدند؛ ابتدا مفروضه چندمخطی (استقلال متغیرها) بررسی شد. چندمخطی به همبستگی بالای بین متغیرهای پیش‌بین اشاره می‌کند، در صورتی که همبستگی دو متغیری بین دو متغیر پیش‌بین بیشتر از ۰/۷ باشد، از این پیش‌فرض تخطی شده است، زیرا که در رگرسیون گام به گام نباید چندمخطی وجود داشته باشد. مقادیر مربوط به چندمخطی عبارت است از شاخص تحمل^۱ و عامل تورم واریانس^۲، که مقدار شاخص تحمل باید بالاتر از ۰/۱ و مقدار عامل تورم واریانس کمتر از ۱۰ باشد (۳۳). با توجه به اینکه شاخص تحمل همه متغیرهای پیش‌بین بالاتر از ۱ و مقادیر عامل تورم واریانس تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ بود، بنابراین از مفروضه چندمخطی تخطی نشده است در مطالعات علوم اجتماعی در حدود ۱۵ مشارکت‌کننده به ازای هر متغیر پیش‌بین برای انجام یک

معادله معتبر نیازمند است (۲۴). در پژوهش حاضر با توجه به وجود شش متغیر پیش‌بین و در نظر گرفتن، تعداد نمونه ۲۸۲ نفری، این پیش‌فرض برآورد شده است. پیش‌فرض داده‌های پرت را با استفاده از نمودار پراکندگی می‌توان نشان داد. داده‌های پرت به مواردی اطلاق می‌شود که پس‌ماندهای استاندارد (در نمودار پراکندگی) بیشتر از ۳/۳ و کمتر از ۳/۳- داشته باشد (۳۴). با توجه به اینکه مشخص شد پس‌ماندها، توزیعی تقریباً مستطیلی شکل داشتند و داده‌های پرت موجود در نمودار پراکندگی کمتر از آن است که به عنوان تخطی از این پیش‌فرض محسوب شود، زیرا که هیچ پس‌مانده استاندارد بیشتر از ۳/۳ و کمتر از ۳/۳- وجود نداشت؛ بنابراین داده پرتی در توزیع داده‌ها وجود نداشت. برای بررسی همبستگی سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا، راهبردهای مثبت و منفی تنظیم‌شناختی هیجان و نشاط ذهنی با رفتارهای پرخطر از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج مربوط به این تحلیل در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

معیار	دلبستگی ایمن	دلبستگی اجتنابی	دلبستگی دوسوگرا	راهبردهای منفی تنظیم هیجان	راهبردهای مثبت تنظیم هیجان	نشاط ذهنی	رفتارهای پرخطر
دلبستگی ایمن	۱						
دلبستگی اجتنابی	-۰/۳۳۰ ^{۰۰}	۱					
دلبستگی دوسوگرا	۰/۱۲۵ ^۰	۰/۳۰۱ ^{۰۰}	۱				
راهبردهای منفی تنظیم هیجان	۰/۰۱۳	-۰/۰۸۸	۰/۰۹۱	۱			
راهبردهای مثبت تنظیم هیجان	۰/۰۶۶	-۰/۱۱۰	۰/۰۴۳	۰/۷۲۶ ^{۰۰}	۱		
نشاط ذهنی	۰/۱۰۱	-۰/۲۴۸ ^{۰۰}	-۰/۱۸۹ ^{۰۰}	۰/۱۲۷ ^۰	۰/۱۴۷ ^۰	۱	
رفتارهای پرخطر	۰/۰۵۴	۰/۱۸۴ ^{۰۰}	۰/۲۰۱ ^{۰۰}	-۰/۰۱۵	۰/۰۳۵	-۰/۳۱۳ ^{۰۰}	۱

مطابق با نتایج مندرج در جدول ۲، سبک‌های دلبستگی اجتنابی ($r=0/184, p=0/002$) و دوسوگرا ($r=0/201, p=0/001$) با رفتارهای پرخطر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به علاوه، نشاط ذهنی با رفتارهای پرخطر ($r=0/313, p=0/001$) رابطه منفی و معناداری دارد؛ در حالی که بین راهبردهای تنظیم‌شناختی هیجان مثبت ($p=0/552$)، $r=0/035$ و منفی ($r=0/802, p=0/015$) و همچنین سبک دلبستگی ایمن ($r=0/370, p=0/054$) با رفتارهای پرخطر رابطه‌ای وجود ندارد ($p>0/001$).

برای پیش‌بینی رفتارهای پرخطر از روی متغیرهای سبک‌های

دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا، راهبردهای تنظیم‌شناختی هیجان مثبت و منفی، نشاط ذهنی از رگرسیون چندگانه به صورت گام به گام استفاده شد. در گام یکم متغیر نشاط ذهنی و در گام دوم سبک دلبستگی دوسوگرا وارد معادله شده و معناداری خود را در طی این دو گام حفظ کردند. متغیرهای سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی و راهبردهای تنظیم‌شناختی هیجان مثبت و منفی چون تأثیر معناداری بر رفتارهای پرخطر نداشتند، از معادله حذف شدند. در جدول ۳ نتایج تحلیل رگرسیون گزارش شده است.

1. Tolerance

2. Variance Inflation Factor (VIF)

جدول ۳: نتایج تحلیل واریانس رگرسیون چندگانه ملاک از روی متغیرهای پیش‌بین سبک‌های دلبستگی ایمن، دوسوگرا و اجتنابی و راهبردهای تنظیم‌شناختی هیجان مثبت و منفی و نشاط ذهنی

گام	مدل	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	P	R	R ²	ΔR ²	S. E
۱	رگرسیون	۷۳۷۲/۴۸۱	۱	۷۳۷۲/۴۸۱	۳۰/۴۴۷	۰/۰۰۱	۰/۳۱۳	۰/۰۹۸	۰/۰۹۵	۱۵/۵۶۰
	باقیمانده	۶۷۷۹۸/۶۲۶	۲۸۰	۲۴۲/۱۳۸						
۲	رگرسیون	۸۹۲۸/۴۲۱	۲	۴۴۶۴/۲۱۱	۱۸/۸۰۲	۰/۰۰۱	۰/۳۴۵	۰/۱۱۹	۰/۱۱۲	۱۵/۴۰۸
	باقیمانده	۶۶۲۴۲/۶۸۵	۲۷۹	۲۳۷/۴۲۹						

گام ۱، متغیر پیش‌بین: نشاط ذهنی

گام ۲، متغیر پیش‌بین: نشاط ذهنی و سبک دلبستگی دوسوگرا

براساس نتایج مندرج در جدول ۳ می‌توان نتیجه گرفت که در تبیین رفتارهای پرخطر از روی نشاط ذهنی و سبک دلبستگی دوسوگرا مجموع متغیرهای پیش‌بین $R^2=0/119$ از واریانس متغیر ملاک را اثر معناداری دارد. در جدول ۴ ضرایب رگرسیون استاندارد نشده و استاندارد شده و بررسی معناداری این ضرایب گزارش شده است.

جدول ۴: ضرایب رگرسیون استاندارد شده و بررسی معناداری این ضرایب

متغیرها	B	خطای استاندارد	beta	t	P
عرض از مبدا	۳۱/۹۱۲	۵/۵۵۹		۵/۷۴۰	۰/۰۰۱
نشاط ذهنی	-۰/۶۱۲	۰/۱۱۱	-۰/۳۱۳	-۵/۵۱۸	۰/۰۰۱
سبک دلبستگی دوسوگرا	۰/۶۵۶	۰/۲۵۶	۰/۱۴۷	۲/۵۶۰	۰/۰۱۱

با توجه به نتایج مندرج در جدول ۴ اثر نشاط ذهنی ($p=0/001$)، $\beta=0/313$ بر رفتارهای پرخطر منفی و سبک دلبستگی دوسوگرا ($\beta=0/147, p=0/011$) بر رفتارهای پرخطر مثبت و در سطح $0/05$ معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش تعیین نقش سبک‌های دلبستگی، تنظیم‌شناختی هیجان، و نشاط ذهنی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در نوجوانان دختر بود. مطابق با اولین بخش از یافته‌های این پژوهش مشخص شد که بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا با رفتارهای پرخطر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، در حالی که بین سبک دلبستگی ایمن با رفتارهای پرخطر رابطه‌ای وجود ندارد. بخش اول نتایج به دست آمده با نتایج مطالعات پیشین در این زمینه همسو است (۱۰ و ۱۲). در این راستا مطالعه محمدعلی پور و همکاران (۱۰) بر روی دانشجویان نشان داد بین سبک دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی با رفتارهای پرخطر رابطه مثبتی وجود دارد. در پژوهشی دیگر نیز همسو با نتایج پژوهش حاضر رابطه سبک‌های

دلبستگی نایمن با رفتارهای پرخطر گزارش شد (۱۲). افراد دارای سبک دلبستگی دوسوگرا به دلیل آشفتگی در سبک دلبستگی خود، نیاز شدیدی به جنبه‌های عاطفی و صمیمیت هیجانی دارند و ترس دائم از طرد شدن از سوی دیگران، باعث می‌شود خود را غیرقابل پذیرش و بی ارزش ارزیابی کنند و رفتارهای پرخطر آنها افزایش یابد؛ در مقابل افراد با سبک دلبستگی اجتنابی تمایلی به نزدیک شدن به دیگران نشان نمی‌دهند و به طور اجباری فاصله خود را از آنان حفظ می‌کنند تا از افکار پریشان‌کننده در امان باشند و روی کمک و حمایت دیگران حساب نمی‌کنند (۱۰). بنابراین بر اساس مجموعه این ویژگی‌ها می‌توان رفتارهای پرخطر نوجوانان دارای سبک دلبستگی نایمن اجتنابی و دوسوگرا را، تبیین کرد.

اما این بخش از یافته‌های مطالعه محمدعلی پور و همکاران (۱۰) با نتایج پژوهش حاضر از این نظر که نشان دادند بین سبک دلبستگی ایمن با رفتارهای پرخطر رابطه منفی وجود دارد؛ همسو نیست. یکی از دلایل متفاوت بودن نتایج می‌تواند ناشی از جامعه آماری پژوهش باشد که

مطالعه مذکور بر روی دانشجویان انجام شد. با این حال در پژوهش (۱۳) نیز نتایج مشابه پژوهش حاضر به دست آمد. در تبیین این یافته می‌توان به این نکته اشاره کرد که در افراد با سبک دلبستگی ایمن، محیط گرم و صمیمی خانواده و افزایش مهارت‌های اجتماعی مانع از بروز رفتارهای پرخطر در فرزندان‌شان می‌شود (۱۰). به عبارتی ارتباط اولیه سالم والد و فرزند و شکل‌گیری دلبستگی ایمن موجب می‌شود فرد در روابط بین‌فردی، مهارت حل مسئله، تصمیم‌گیری و سازش‌یافتگی اجتماعی بهتر عمل کند؛ از سویی سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا هر سه با هم، در مطالعه مذکور تنها ۱۰ درصد رفتارهای پرخطر را تبیین کردند.

در این پژوهش مشخص شد که بین راهبردهای تنظیم‌شناختی هیجان مثبت و منفی با رفتارهای پرخطر رابطه‌ای وجود ندارد. این یافته پژوهش با مطالعه (۲۰) از این نظر که بین ابعاد مثبت تنظیم هیجان با رفتارهای پرخطر ارتباط معناداری یافت نشد، هم‌سو است. با وجود این در مطالعه (۱۷) اثر مستقیم راهبردهای منفی تنظیم‌شناختی هیجان بر رفتارهای پرخطر و در پژوهشی دیگر (۱۸) رابطه معنادار بین خرده‌مقیاس‌های تنظیم هیجانی و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان به دست آمد. این مورد را می‌توان با توجه به شرایط جامعه آماری مورد بررسی تبیین کرد که در این مورد نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که تاریخچه فردی، آموزش، سال‌های اولیه تحول، بافتی که هیجان در آن تجربه می‌شود و فرهنگی که نوجوان باید در آن فعالیت کند، بر راهبردهای تنظیم هیجان آنان تأثیر می‌گذارد (۲۰). به نظر می‌رسد، نوجوانانی که فاقد مهارت‌های لازم برای کنار آمدن با تجارب هیجانی خود هستند، هنگامی که می‌خواهند عواطف منفی خود را مدیریت کنند، احساسات خود را سرکوب کرده و نادیده می‌گیرند. علاوه بر این به دلیل درک کمتر هیجان‌ها، مشکلات خود را بیشتر درونی می‌کنند و منابع محدودی برای غلبه بر احساسات منفی خود دارند (۱۷).

همچنین در این پژوهش مشخص شد که نشاط ذهنی با رفتارهای پرخطر رابطه منفی و معناداری دارد. هم‌سو با این نتایج، پژوهش‌ها رابطه منفی بهزیستی روان‌شناختی با رفتارهای پرخطر (۴) و رابطه تاب‌آوری و نشاط ذهنی با استعداد اعتیاد دانشجویان را نشان دادند (۲۳). هرچه نشاط ذهنی افزایش یابد، نوجوان احساس رضایت از توانایی‌های خود می‌کند که باعث می‌شود در برابر مشکلات زندگی احساس توانمندی

و کارآمدی بالایی داشته و تلاش بیشتری برای مقابله مؤثر انجام می‌دهد و بهتر می‌تواند موقعیت پرخطر را مدیریت کند (۲۱). در تبیین این یافته می‌توان گفت که هرچه احساس ذهنی سرزندگی و پرازیزی بودن، احساس آزادی، داشتن حق استقلال و انگیزش درونی افزایش یابد، میزان مشارکت نوجوانان در رفتارهای پرخطر کاهش می‌یابد.

بر اساس مهم‌ترین یافته این مطالعه مشخص شد که از میان متغیرهای این پژوهش تنها سبک دلبستگی دوسوگرا و نشاط ذهنی توانایی پیش‌بینی رفتارهای پرخطر را دارند. نوجوانان با سبک دلبستگی دوسوگرا نیاز شدیدی به دریافت صمیمیت هیجانی و عاطفی و ترس دائم از طرد شدن دارند (۱۰). ارتباط صمیمی با همسالان برای کسب هویت از ویژگی‌های شاخص نوجوانی است و از سویی ارتباط قوی بین رفتار نوجوان و همسالان نشان داده شده است (۸)، بر این اساس می‌توان انجام رفتارهای پرخطر نوجوانان دوسوگرا را در صورت تعامل با همسالان درگیر این رفتارها تبیین کرد. نشاط ذهنی نیز که در واقع داشتن انرژی ذهنی و بدنی لازم برای تجربه کردن حس شوق، سرزندگی و انرژی می‌باشد (۲۲)، در تبیین تغییرات رفتارهای پرخطر نقش دارد. واضح است وقتی نوجوانان در معرض فشارها و مشکلات زندگی قرار می‌گیرند اگر دارای نشاط ذهنی باشند در خود احساس شایستگی، توانمندی و استقلال می‌کنند که منجر به شکل‌گیری خودپنداشت مثبت می‌شود و باعث می‌شود در برابر مشکلات زندگی بتواند موقعیت را تحت اراده و کنترل خود قرار داده و تلاش بیشتری برای مقابله انجام دهند (۲۱ و ۲۲)، در نتیجه میزان مشارکت آنها در رفتارهای پرخطر کاهش می‌یابد.

مهم‌ترین محدودیت این مطالعه بررسی صرف رابطه همبستگی بین متغیرهای مورد بحث و در نظر نگرفتن نقش متغیرهای میانجی در این رابطه بود. به علاوه این بررسی تنها بر روی دانش‌آموزان دختر دوم متوسطه شهر تبریز در مدارس دولتی انجام شد. بنابراین قدرت تعمیم یافته‌های پژوهش به سایر نمونه‌ها کاهش می‌یابد. به علاوه، استفاده صرف از ابزارهای خودگزارشی محدودیت دیگر این پژوهش بود. بنابراین پیشنهاد می‌شود سایر پژوهشگران علاقمند به این حوزه، موضوع مورد بحث در این پژوهش را با در نظر گرفتن نقش میانجی نشاط ذهنی در تعیین نقش سبک‌های دلبستگی و تنظیم شناختی هیجان در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر با استفاده از سایر ابزارهای گردآوری اطلاعات مانند

در رشته روان‌شناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز در مورخه ۱۳۹۷/۱۱/۰۶ به تصویب رسید. مجوز اجرای این مطالعه از اداره آموزش و پرورش شهر تبریز با شماره نامه ۱۳۹۷/۱۲/۰۵/۱۳۹۷/۱۱/۵/۸۷۴۴۱ صادر شد. سایر ملاحظات کامل اخلاقی مانند رضایت افراد نمونه و رعایت اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات نیز در این مطالعه در نظر گرفته شده است.

حامی مالی: این مطالعه بدون حمایت مالی هیچ‌گونه سازمان و یا مؤسسه انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده نخست به عنوان طراح و ایده‌پرداز اصلی، نویسنده‌های دوم و سوم به ترتیب به عنوان استادان راهنما، مسئول برطرف کردن ایرادات پژوهش و جمع‌آوری داده‌ها بودند و نویسنده چهارم به عنوان ویراستار علمی و مشاور در این مقاله نقش داشتند.

تضاد منافع: در این مقاله تضاد منافع برای هیچ‌کدام از نویسندگان وجود نداشته است.

تشکر و قدر دانی: بدین وسیله از مسئولان مدارس شهر تبریز و دانش‌آموزان این مدارس تشکر و قدردانی می‌شود که در این پژوهش شرکت داشتند.

مصاحبه و چک لیست‌های رفتاری بر روی گروه‌های سنی و جنسی دیگر انجام دهند. با توجه به اینکه نشاط ذهنی و سبک دلبستگی دوسوگرا توانایی تبیین تغییرات رفتارهای پرخطر را دارند؛ در نتیجه پیشنهاد می‌شود با فراهم‌سازی برنامه‌های مداخله‌ای از سوی مشاوران و روان‌شناسان مدارس به منظور ارتقای نشاط ذهنی و دلبستگی ایمن برای پیشگیری از بروز رفتارهای پرخطر در نوجوانان دختر تدوین شود. در این مورد آشنایی والدین با روش‌های فرزندپروری و افزایش رابطه والد-فرزند برای ایجاد محیط خانوادگی امن و صمیمی با کودکان و نوجوانان ضروری است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکترای نویسنده نخست با کد اخلاق به شماره IR.IAU.TABRIZ.REC.1398.012 است که

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

References

- Mohammad khani S, Rezaee H. The predictors of drug and alcohol abuse among adolescents. *jms*. 2015; 2(4):1-9. [Persian] [Link]
- Steinberg L, Icenogle G, Shulman EP, Breiner K, Chein J, Bacchini D et al. Around the world, adolescence is a time of heightened sensation seeking and immature self-regulation. *Developmental science*. 2018 Mar; 21(2):e12532. doi: 10.1111/desc.12532 [Link]
- Barzegarie E, Khaleghipour S, Vahabi Hamabadi J. Mediating role of emotion regulation in relation to spirituality and high-risk behavior in adolescents with addicted parent(s). *etiadpajohi*. 2019; 12(50):233-252. [Persian] [Link]
- Atadokht A, Ranjbar MJ, Gholami F, Nazari T. Students drive towards risk-taking behaviors and its relationship with demographic variables and psychological well-being. *JHC*. 2013; 15(4): 50-59. [Persian] [Link]
- Radmehr F, Hosseinkhanzadeh AA. The role of problem solving skills and self-efficiency in explaining the high risk behaviors of students. *J Child Ment Health*. 2018; 5(3): 157-169. [Persian] [Link]
- Sales JM, Irwin Jr CE. A biopsychosocial perspective of adolescent health and disease. In: O'Donohue, WT, Benuto LT, Tolle LW. *Handbook of adolescent health psychology*. 1nd Ed. New York: Springer Science Business Media Newyork; 2013, pp: 13-29. [Link]
- Alizadegani F, Akhavan-Tafti M, Khadami M. Investigating the causes of tendency to risky behaviors in male high school students in Tehran. *Journal of Social Order*. 2017; 9(2):103-128. [Persian] [Link]
- Livazovic G. Role of family, peers and school in externalised adolescent risk behavior. *Hrvatska revija za rehabilitacijska instrazivanja*. 2017; 53:186-203. [Link]
- Vameghi M, sajjadi H, Ghayed amini harounii G, Namdari M. Predicting risk taking behavior by exposure to domestic violence among khorram-Abad adolescents. *Refahj*. 2017; 17(65): 171-197. [Persian] [Link]
- Mohammad Alipoor Z, Rostami M, Ghaemmaghami M. Attachment styles and risky behaviors. *Etiadpajohi*. 2010; 4(15): 83-90. [Persian] [Link]
- Azizi A, Beyranvand H. The relationship between attachment styles with marital satisfaction among nurses. *IJRN*. 2018; 4(2): 8-14. [Persian] [Link]
- Mohammadzadeh M, Awang H, Jun CY, Hashim NF, Premkumar A. Relationship between attachment styles and risk behavior (smoking and bullying) among secondary school students: An experience from Hulu Langat, Malaysia. *Iran J Public Health*. 2020; 49(10):2006-2008. [Link]
- Bahari S, Shirkhani M. The Relationship between Personality Features and Attachment Styles with Risk Taking among Youths. *The Journal of Modern Thoughts in Education*, 2009; 4(3): 29- 45. [Persian] [Link]
- Sabzaligol M, Kazemi A S. Comparing cognitive emotion regulation in two male groups; suffering from cancer and cancer free subjects. *MEDICAL SCIENCES*. 2016; 26(4): 256-263. [Persian] [Link]
- Gross JJ. *Emotion regulation: Conceptual and empirical foundations*. The Guilford press; 2014, pp: 3-20. [Link]
- Garnefski N, Kraaij V, Spinhoven P. Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences*. 2001; 30(8):1311-1327. [Link]
- Mohammadi L, Tanha Z, Rahmani S. Relationship between cognitive emotion regulation strategies and high-risk behaviors by mediating perceived social support. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2015; 10(39): 161-187. [Persian] [Link]
- Mirzaei Feyzabadi S, Molavi E, Taheri N. The relationship between emotional regulation and cognitive inhibition for tendency to risky behaviors in girl adolescents in Mashhad. *Scientific Journal of Social Psychology*. 2020; 7(52): 123-136. [Persian] [Link]
- Jangezahi Shastan N, Kurd Tamini B, Karbalaee Hrafteh FS. Predicting female students' risk-taking behaviors based on basic psychological needs and emotion regulation. *J Child Ment Health*. 2021; 8(1): 141-154. [Persian] [Link]
- Mohammadkhani S, Hasani J, Akbari M, Yazdan Panah N. Mediating Role of Emotion Regulation in the Relationship of Metacognitive Beliefs and Attachment Styles With Risky Behaviors in Children of Iran-Iraq War Veterans With Psychiatric Disorders. *IJPCP* 2020; 25 (4): 396-411. [Link]
- Ghanbaritalab M, Sheikholeslami R. The relationship between emotional intelligence and mental vitality with self-efficacy. *Rooyesh*. 2015; 4(3): 75-86. [Persian] [Link]
- Ryan RM, Deci EL. From ego depletion to vitality: Theory and findings concerning the facilitation of energy available to the self. *Social and Personality Psychology Compass*. 2008; 2(2): 702-707. [Link]
- Ghanbari- Talab M, Fooladchang M. On the relationship of resilience and mental vitality with addiction potential among students. *Etiadpajohi*. 2015; 9(34):9-22. [Persian] [Link]
- Gall MD, Gall JP, Borg WR. *Educational research: an introduction*. 8nd ed. U.S: Pearson Publishing; 2006, pp: 451-452. [Link]
- Besharat M, Tavalaeayan F, Asadi Saghandi M. Relationship between attachment styles and emotional intelligence: Mediating role of ego strength. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2017; 11(44): 21-47. [Persian] [Link]
- Besharat MA. Adult attachment inventory: Questionnaire, instruction and scoring key (Persian version). *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*. 2013; 9(35):317-320. [Persian] [Link]
- Garnefski N, Rieffe C, Jellesma F, Terwogt MM, Kraaij V. Cognitive emotion regulation strategies and emotional problems in 9-11-year-old children. *European Child and Adolescent Psychiatry*. 2007; 16(1):1-9. [Link]

28. Sasanpour M, Azizi A. Correlation of alexithymia and positive cognitive emotion regulation strategies in prisoners. *JPMed*. 2017; 6(3):161-166. [Persian] [\[Link\]](#)
29. Ryan RM, Frederick C. On energy, personality, and health: subjective vitality as a dynamic reflection of well-being. *Journal of Personality*. 1997; 65(3):529-565. [\[Link\]](#)
30. Tanhaye Reshvanloo F, keramati R, kareshki H, Torkamani M. Factor Structure and Gender Invariance of Subjective Vitality Scale in students. *Journal of Applied Psychological Research*, 2018; 9(3): 1-14. [\[Link\]](#)
31. Khalili Tajareh R, Ahmadiyan H. Investigating the relationship between optimism and subjective vitality with the mediating role of resilience among elderly people. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*. 2019; 6(2):149-160. [Persian] [\[Link\]](#)
32. Zadeh Mohammadi A, Ahmadabadi Z, Heidari M. Construction and assessment of psychometric features of Iranian adolescents risk-taking scale. *IJPCP*. 2011; 17(3):218-225. [Persian] [\[Link\]](#)
33. Pallanat J. *SPSS Survival Manual: A Step-by-Step Guide to Data Analysis Using IBM Spss*, 6th ed., Open University Press; 2016, pp: 29-30. [\[Link\]](#)
34. Tabachnick BG, Fidell LS. *Using multivariate statistics*, 5nd ed. Boston: Pearson College Div; 2006, pp: 14-19. [\[Link\]](#)

